

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla, Benő és Willi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Benő László Tamás ügyvéd) által képviselt felperesnek a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Beszerzési és Perképviselési Főosztály (1055 Budapest, Kossuth L. tér 4., ügyintéző: dr. Harsányi Alexandra jogtanácsos) által képviselt Magyar Állam alperes ellen **kártalanítás** iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2010. október 27. napján kelt 33. P. 21.645/2008/45. számú ítélete ellen a felperes 2010. december 15. napján 47. sorszámon előterjesztett és 2011. február 11. napján Pf.4. sorszámon megindokolt fellebbezése, illetve az alperes 2011. január 31. napján Pf.3. sorszámon előterjesztett csatlakozó fellebbezése folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, az alperes marasztalásának összegét 4.000.000 (négymillió) forintra felemeli, és a felperest mentesíti az elsőfokú perköltség megfizetése alól.

Kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 200.000 (kétszázezer) forint + áfa elsőfokú perköltséget.

A felperes elsőfokú eljárási illeték megfizetésére kötelezését mellőzi. Az elsőfokú eljárási illeték az államot terheli.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 100.000 (százezer) forint + áfa másodfokú perköltséget.

A fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

A felperes 2008. január 7. napján előterjesztett keresetében 6.451.220 Ft és a perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest kártalanítás címén arra alapozva, hogy 2006. július 17. és 2007. szeptember 27. napja közötti időben előzetes letartóztatásban volt annak a büntetőeljárásnak a keretében, amely a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2007. október 1. napján meghozott és vonatkozásában aznap jogerőre emelkedett 7. B. 34.219/2007/25. számú ítéletével zárult, mellyel őt az ellene társtettesként elkövetett rablás büntette és társtettesként elkövetett közokirattal visszaélés vétsége miatt emelt vád alól felmentették. Keresetlevelében nyomatékosan hangsúlyozott olyan sorozatos jogsértéseket, amelyek a büntetőeljárásban megvalósultak, különös tekintettel az előzetes letartóztatás kényszerintézkedés megszüntetésére irányuló kérelmei esetében. A vele szembeni vád megalapozatlanságát az igazolta, hogy tárgyaláson már maga az ügyész indítványozta a felmentését. Állította, hogy ha alperes nevépolgár lett volna, a kényszerintézkedés sokkal rövidebb ideig tart. A 437 börtönben töltött nap után 10.000 Ft/nap, azaz 4.370.000 Ft nem vagyoni kár megtérítését kérte. Vagyoni kárait a következők szerint részletezte: 1.) védői díj 700.000 Ft + áfa = 840.000 Ft; 2.) csomagköltség 30.200 Ft/hó, azaz 422.800 Ft; 3.) családtagjai 15 alkalommal látogatták meg a beszélőn és 5 esetben jelentek meg a hallgatóként a felperes ügyében tartott üléseken, melynek költsége alkalmanként 11.325 Ft, összesen 226.500 Ft; 4.) a felperest terhelő havi 4.530 Ft-nak megfelelő tartásdíjat távollétében a családja teljesítette, így összesen 63.420 Ft visszafizetése terheli; 5.) Szlovákiában alkalmi munkából tartotta el magát, ami havi 37.750 Ft jövedelmet biztosított, az összes elmaradt jövedelme 14 hónapra 528.500 Ft-ot tett ki. Keresetét a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 580. § (1) bekezdés II. a) pontjára, 584. § (1) bekezdésére alapította. Az alperes védekezése ismeretében tagadta, hogy az ügyvédi munkadíj nem volna érvényesíthető jelen eljárás keretében, mert nincs ezt kizáró rendelkezés. A látogatások költsége egyáltalán nem, a csomagok postaköltsége sem merült volna fel, ha a felperes nincs letartóztatva, a csomagtartalom pedig alacsonyabb költségű lett volna, ha a felperes szabadlábon védekezik. Utóbb az elmaradt jövedelem címén érvényesített követelésétől a keresetlevelében írt összegszerűség erejéig elállt, de 465.295 Ft kárt továbbra is érvényesített azzal az indokolással, hogy a letartóztatás előtt havi 3.500 szlovák korona összegű szociális járadékban részesült, és a letartóztatás tartama miatt 15 havi ellátástól elesett, melynek összege 465.295 Ft.

Az alperes ellenkérelmében a kereset jogalapját, vagyis hogy a felperest az előzetes letartóztatás miatt kártalanítás illeti meg, nem vitatta. Az egyes érvényesített tételekről a következőket fejtette ki. A védői díj címén érvényesített követelésre előadta, hogy - utalva a Be. 339. §-ára és a 26/2003. (VII. 1.) IM-BM-PM együttes rendeletre - az nem tartozik a polgári perben eljáró bíróság hatáskörébe, e vonatkozásban a per megszüntetését kérte. Jelezte, hogy e tárgyban a büntetőügyben eljáró bíróság döntését utólag is lehet kérni a Be. 578. §-a alapján. A csomagok és a látogatások költsége nem a terhelt kára, kártalanítás

keretében csak a terhelt kára érvényesíthető. Csomagban egyébként is csak olyan élelmiszer, tisztálkodási, egészségügyi eszközök, ruhaneműk küldhetők, amelyek a mindennapi életvitel körében az előzetes letartóztatás nélkül is szükségesek. Ezek költsége tehát nem jelent többletköltséget. A büntetőeljárás során a felperes munka és jövedelem nélkülinek vallotta magát, elmaradt jövedelmének igazolására bizonyítékot nem szolgáltatott. A szociális járadékra vonatkozó igényt is elutasítani kérte, egyrészt mert a becsatolt okirat bizonyító erejét nem fogadta el (Pp. 195. § (5), 1973. évi 11. tvr. 3. cikk, 8001/2001. (IK. 4.) IM tájékoztató 72-75. pont), de egyébként is a csatolt iratból nem állapítható meg, hogy a felperes milyen jogcímen, milyen jogszabályi alapon, milyen jogosultsági feltételek mellett, milyen időszakra kapta az ellátást. Jelezte, hogy az igazolás szerint a felperes már 2006. júniusában nem kapott ellátást, holott a letartóztatását 2006. július 17. napján rendelték el. A tartásdíjfizetési kötelezettség nincs okozati összefüggésben az előzetes letartóztatással. A felperest a fogvatartás által okozott, azzal általában együtt járó, köztudomásúnak tekintendő fizikai és pszichikai sérelmekért, a családi, baráti kapcsolatok beszűkülésért, a munkahelyi elhelyezkedési problémákért, a környezet hátrányos megítélése miatt nem vagyoni kártalanítás illeti meg, melyet mérlegeléssel kért meghatározni. A szakértői vélemény ismeretében előadta, hogy a felperes az egyébként elismert, köztudomáson túli sérelmeket nem bizonyította. A nem vagyoni sérelmek csökkentésére 1.200.000 Ft-ot látott alkalmasnak.

A Fővárosi Bíróság 2010. október 27. napján meghozott 33. P. 21.645/2008/45. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 2.000.000 Ft-ot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 78.500 Ft perköltséget. Felhívta a felperest, hogy fizessen meg az államnak az adóhatóság felhívására 271.000 Ft illetéket. Megállapította, hogy a további 116.100 Ft illetéket az állam viseli.

Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (kihirdetve az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel) 9. cikk 1., 3., 4., 5. pontjainak, az Alkotmány 7. § (1), 55. § (1), (2), (3) bekezdéseinek ismertetése után kifejtette, hogy a személyes szabadságtól való megfosztás abban az esetben törvénytelen (jogellenes, önkényes), ha nem a törvényben meghatározott okból és nem a törvényben meghatározott eljárás szerint történt. Az alkotmányos jog megsértéséből kártérítési igény keletkezik, melyre a Ptk-nak szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre vonatkozó szabályai alkalmazandók.

A felperes a Be. 580-584. §-aiban szabályozott kártalanítást érvényesített, melynek jogalapját az alperes elismerte. A Be. 582. § (1) bekezdése folytán irányadó Ptk 355. § (1) és a (4) bekezdése szerinti kár tekintetében a Pp. 164. § (1) bekezdése miatt a bizonyítás a felperesre hárult. Az elsőfokú bíróság valamennyi vagyoni kárigényt alaptalannak találta, és azok tárgyában a keresetet elutasította. Az egyes tételekkel kapcsolatos döntését a következőkkel indokolta:

1.) védői munkadíj

A bűnügyi költségek viselésének szabályait részint a Be. 339. § (3) bekezdése, részint pedig a terhelt és a védő készkiadására, illetőleg a védő díja állam általi megtérítésének szabályairól, valamint a büntetőeljárásban résztvevő személyek és képviselők költségeiről és díjáról szóló 26/2003. (VII. 1.) IM-BM-PM együttes rendelet 1., 2. §-ai, 3. § (1) és (4) bekezdései szabályozzák. Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 9. § (2) bekezdése kimondja, hogy az ügyvédi megbízási díj szabad megállapodás tárgya. A Be. 339. § (3) bekezdése szerinti eljárásban meghozott határozat viszont nem jelenti egyértelműen, hogy a vádlott ügyvédi költségként felmerülő kiadása teljes körűen megtérülne. Jogszabály alapján - megfogalmazási módja értelmében - tulajdonképpen az ügyvédi munkának csak az egyes eljárási cselekményeken való részvétellel, a fogva lévő vádlottal való kapcsolattartás egy meghatározott módjával felmerült díját ismeri el megtérítésre alapul szolgálóként, és nem rendelkezik pl. az előzetes letartóztatást elrendelő végzés elleni adott esetben részletesen írásban megindokolt fellebbezéshez, az előzetes letartóztatás meghosszabbítása tárgyában előterjesztett jogorvoslati kérelmekhez, a szabadlábra helyezés iránti kérelmekhez kapcsolódó ügyvédi tevékenységről. A 66/1991. (XII. 21.) AB határozat szerint a törvényi előfeltételek megléte esetén a jogosult a szabadságelvonással összefüggésben bekövetkezett kellően bizonyított teljes kára megtérítésére tarthat igényt. A Be. 582. § (2) bekezdése alapján a felperes csak azt a kárát (ezen belül azt az általa teljesített ügyvédi munkadíjat) érvényesítheti, ami az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben felmerült. A kár megtérítésére irányuló igény érvényesítését a Be. 584. § (1) bekezdése polgári perben eljáró bíróság hatáskörébe utalja, így nem mondható ki, hogy a kár egyik - a Be. 339. § (3) bekezdése alapján meg nem térült és meg nem téríthető - elemének az elbírálására, a polgári bíróságnak ne lenne hatásköre. E körben a Ptk. 355. § (1) bekezdésének van jelentősége, miszerint kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállt értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges. Az ügyvédi megbízás folytán teljesített díj az érintett vagyonában bekövetkezett értékcsökkenésnek minősül, bár kétségtelen, hogy csak az a része téríthető meg kártalanítás címén, ami az előzetes fogvatartással okozati összefüggésben áll. Az elsőfokú bíróság tehát nem értett egyet az alperesnek hatáskör hiányában a per megszüntetésére irányuló indítványával. Tényként állapította meg azonban, hogy a felperesi védő díjáról és készkiadásáról a büntetőügyben eljáró bíróság nem rendelkezett, de a Be. 578. §-a biztosítja annak lehetőségét, hogy a büntetőügy jogerős befejezése után is kérhesse a terhelt, illetőleg védője a büntetőeljárás során felmerülő díjat, készkiadást. A becsatolt megbízási szerződés az elsőfokú bíróság szerint azt igazolja, hogy a felperes védelmére a megbízási szerződést a felperes édesapja kötötte meg, és ő is fizette meg a megbízási díjat. A felperes nem ajánlott fel bizonyítást arra, hogy ez az ő költsége lett volna. Az elsőfokú bíróságnak tehát az volt álláspontja, hogy a felperes kétséget kizáróan nem igazolta, hogy e körben kára (költsége) következett volna be. Az sem állapítható meg, hogy az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben mennyi ügyvédi megbízási díj merült fel,

továbbá a felperes a későbbiek során a büntetőeljárás szabályai szerint is érvényesítheti a védői díjat.

2.) csomag és látogatási költség

Az elsőfokú bíróság e költségek tekintetében is arra az álláspontra jutott, hogy nem a felperes fedezte, hanem a családja körében felmerült költségek voltak, amit jelen perben nem érvényesíthet, és arra sincs kétséget kizáró bizonyíték, hogy e címen a felperes bárkinek bármit megtérített volna. Emellett elfogadta az alperes védekezését, miszerint a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 91. § (2) bekezdése, az 1. számú melléklete, a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 7. § (2) bekezdése és a rendelet melléklete értelmében az előzetes letartóztatásban lévő terhelt részére csomagban olyan élelmiszerek, tisztálkodási és egészségügyi eszközök, felszerelések és ruhaneműk küldhetők, melyek a mindennapi életvitel körében az előzetes letartóztatás nélkül is szükségesek. A csomagok tartalma tehát nem jelent többletköltséget. Az utazási költségek szintén nem a felperes költségei, emellett nem volt kellő indokkal és bizonyítékkal alátámasztva az összecszerűség sem, de a taxival való utazás indokoltsága sem.

3.) szociális járadék:

A becsatolt okirat alapján nem volt kétséget kizáróan megállapítható, hogy a felperes milyen jellegű szociális járadékban részesült, milyen időtartamban, pontosan milyen jogcímen. Ennek megállapítására az irat alkalmatlan volt, és arra is, hogy az elsőfokú bíróság megállapítsa: a felperes valóban elesett a szociális járadéktól, illetőleg arra az előzetes letartóztatás teljes időszaka alatt jogosult lett volna. Azt sem bizonyította, hogy a szociális járadékot csak személyesen vehette volna fel.

4.) tartásdíj:

Az e címen előterjesztett követelést az elsőfokú bíróság nem találta okozati összefüggésben állónak az előzetes letartóztatással. A felperest tartásdíjfizetési kötelezettség azért terheli, mert van tartásra jogosult hozzátartozója, és nem azért, mert előzetes letartóztatásban volt.

5.) nem vagyoni kárigény:

Az Alkotmánybíróság 66/1991. (XII. 21.) AB határozata szerint a törvényi előfeltételek megléte esetén a jogosult a szabadságelvonással összefüggésben bekövetkezett kellően bizonyított teljes kára megtérítésére tarthat igényt. A 34/1992. (VI. 1.) AB határozat kimondja, hogy a nem vagyoni kártérítés a személyhez fűződő jogok megsértéséért járó felelősség alakzata, amelynél a jogellenesség a személyhez fűződő valamely jog, jelen esetben a személyes szabadság és ezen keresztül az emberi méltóság megsértésében áll. A nem vagyoni kártérítés az általános személyiségvédelem eszköze, jogalapja valamely személyiségi jog megsértése. A Legfelsőbb Bíróság által követett, helyesnek tartott és elfogadott gyakorlat megköveteli a nem vagyoni kár bekövetkeztének vizsgálatát, ami arra ad

választ, hogy a felrótt magatartás eredményeként az adott esetben a kívülág által is észlelhető módon csökkent-e a személy testi vagy lelki életminősége. Ha igen, vagyis a személyhez fűződő jog megsértése nyomán valamilyen pótolandó hiány keletkezik, úgy megállapítható a nem vagyoni kár, megalapozott az e tárgyú igény. A bírói gyakorlat úgy foglalt állást, hogy a nem vagyoni kártérítés jogintézménye nem választható el a kártérítés általános szabályaitól, ami annyit jelent, hogy a személyiségi jogsértés megállapítása a nem vagyoni kártérítés megítélésének csak az egyik szükséges, de önmagában nem elégséges feltétele. Az is szükséges, hogy a jogsértéssel összefüggésben olyan hátrány, kár keletkezzen, ami csak nem vagyoni kártérítéssel kompenzálható. Az összecszerűség meghatározásánál figyelemmel kell lenni az eset összes körülményeire, különös tekintettel a jogsértés tárgyi súlyára, a tényleges következményekre, és a kialakult bírói gyakorlatra. A Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében rámutatott, hogy a jogsértéssel okozati összefüggésben nem vagyoni kár megítélésére nemcsak akkor van lehetőség, ha a sérelmet szenvedett személy tételesen igazolja a nem vagyoni hátrányait, hanem a bíróság a Pp. 163. § (3) bekezdése alapján külön bizonyítás nélkül is elfogadja annak a hátránynak a bekövetkeztét, ami köztudomású tényként értékelhető. A nem vagyoni kár esetében fogalmilag kizárt az összecszerűség konkrét bizonyításának lehetősége, éppen ezért az összecszerűség meghatározása minden esetben a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Értékelte azt a köztudomású, és ezért bizonyításra nem szoruló tény, hogy a személyi szabadság korlátozása, a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban egyaránt megterhelők és általában is károsak. Az ennek során elszenvedett sérelmek a szabadulást követő életvitelben, munkavégzésben is hátrányt jelenthetnek. Értékelte, hogy a felperes fogvatartása hosszú ideig tartott, az orvosszakértői vélemény alapján megállapította, hogy a felperes aranyérbetegsége nem áll okozati kapcsolatban az előzetes letartóztatással, de a felperes életvitele megváltozott, személyisége magába fordulóbb lett, és a letartóztatás óta alkoholproblémái vannak, rengeteget dohányzik, társas és emberi kapcsolatai megszakadtak. A szakvélemény azt is megállapította, hogy a letartóztatás a felperesnél okozhatott lelki sérülést, negatív lelki elváltozást, ami azonban nem éri el a betegség szintet. Mindezeket a körülményeket figyelembe véve, a Pp. 206. §-a szerinti mérlegelés alkalmazásával a nem vagyoni kárt 2.000.000 Ft-ban határozta meg értékelve az igény érvényesíthetősége idején kialakult élet- és értékviszonyokat.

A perköltség viseléséről a pernyertesség - pervesztesség arányában a Pp. 81. §-a alapján határozott, a le nem rótt illetékről a rendelkezését ezen felül a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13., 14. és 15. §-aival indokolta.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereseti kérelmében foglaltaknak megfelelően kérte az alperes marasztalását védői munkadíjban, csomag- és látogatási költségben, szociális járadékban és nem vagyoni kárban. A nem vagyoni kár tekintetében sérelmezte, hogy az elsőfokú ítélet sommásan akként fogalmaz, hogy annak összegét a bíróság mérlegeléssel állapította meg, de nem adott magyarázatot, hogy mérlegelését mely körülményekre alapította, és minek alapján találta úgy, hogy a felperes igénye annyira eltúlzott,

hogyan csak 45,77 %-a megalapozott. A felperes büntetlen előéletűként 437 napot töltött fogvatartásban, első alkalommal szembesült a börtönviszonyokkal, mégpedig egy idegen országban. Gyermekeit nem láthatta, életvezetése elferdült, a börtönévek mértéktelen alkohol- és dohányfogyasztáshoz vezettek. A szakértői vélemény megállapította a felperes életviteli változását, negatív lelki elváltozását. Az elsőfokú bíróság azonban nem adta magyarázatát mi az oka az érvényesített igény és a megítélt összeg közötti szignifikáns eltérésnek. A napi tétel összegét a felperes nem állapította meg túlzóan, az teljességgel arányban áll az elszenvedett sérelmekkel. Az egyes fogvatartásban töltött napok nem azonos súlyúak az okozott sérelemnél, hiszen minden egyes fogságban töltött nap egyre nehezebb, egyre fájdalmasabb és komolyabb sérelmeket okoz, a fogvatartott mind jobban kiszakad a normális napi életkörülményei közül, egyre jobban eltávolodik hozzátartozóitól, emberi kapcsolataitól, egyre nehezebb újra integrálódnia a szabad társadalomba. A vagyoni kár körében előterjesztett igényeit változatlanul fenntartotta, az ügyvédi munkadíjról kifejtette, hogy azt nem a bűnügyi költség körében kérte megállapítani, hanem a kártalanítási per keretében, melyre a polgári bíróságnak van hatásköre. Jelen eljárás a Be. felhatalmazása alapján indult, de a kereset benyújtását követően már tisztán polgári eljárásról van szó. A 26/2003. (VII. 1.) IM-BM-PM együttes rendelet a védői díj megállapítása tárgyában nem kötelező, hanem jogosító rendelkezés, azaz lehetőséget ad a védői díj bűnügyi költség körében történő visszatérítésére azzal, hogy meghatározza annak maximális mértékét. Nincs azonban olyan rendelkezés, ami kifejezetten kizárná a védői díj iránti követelés kártalanítási perben történő érvényesítését. A Be. Hatodik Rész XXIX. fejezetében a különleges eljárások címszó alatt az 555. § (1) bekezdése azt mondja ki, hogy a rendelkezéseit a különleges eljárásokban az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A Be. 582. § (1) bekezdése szól arról, hogy a kártalanítás módjára és mértékére a Ptk. szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. E speciális rendelkezés szerint a Be. 339. §-ában foglaltak a védői díjra nem alkalmazhatók. Mindemellett rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság ezzel az okfejtéssel egyetértett, az ügyvédi munkadíjra vonatkozó igényt azért utasította el, mert a megbízási szerződést a felperes édesapja kötötte meg. Ezt tévesnek minősítette, mert mind az ügyvédi tényállást, mind a megbízást aláírta a felperes is és az édesapja is. A megbízás a felperes akarata ellenére nem jöhetett volna létre. A felperes családjában az egyes családtagoknak nincs egymástól elkülönülő vagyona, nem is volt. Közös háztartásban élnek és közösen is gazdálkodnak. Az már az elsőfokú bíróság mérlegelési körébe tartozott volna, hogy megállapítsa, mennyi lett volna az ügyvédi munkadíj azon hányada, ami nem merült volna fel abban az esetben, ha a felperes szabadon védekezik. Az egyes eljárási cselekmények idejét, az ügyben készült okiratokat összevetve, elég pontosan megbecsülhető és mérlegelés útján ítéleti bizonyossággal megállapítható az ügyvédi munkadíj azon aránya, ami az előzetes letartóztatás terhére esik. Változatlanul fenntartotta a csomagok és a látogatási költség megtérítésére vonatkozó igényt, itt is hivatkozva, hogy azokat a család közös vagyonából fedezték, fogvatartás nélkül a látogatások költsége egyáltalán nem, a csomagoknak a postaköltsége szintén fel sem merült volna, a csomagok tartalma pedig lényegesen alacsonyabb költséggel járt volna, ha a felperes szabadon védekezik.

Az alperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú ítélet indokolásának megváltoztatását kérte, és abból az Alkotmány 7. § (1), 55. § (1)-(3) bekezdéseire, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 9. cikkére való hivatkozás mellőzését kérte. Az Alkotmány 55. §-án alapuló személyes szabadságtól való megfosztás jogellenes formája elhatárolandó a személyes szabadság jogszerű elvonásától, a Be. szabályaiban meghatározott kártalanítással orvosolható sérelmek eseteitől. Egyebekben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, a felperes vagyoni igénye bizonyítottság, illetve az okozati összefüggés hiányában nem alapos, míg az elsőfokú bíróság a nem vagyoni igény körében a tényeket és a bizonyítékokat helyesen értékelte.

Alperesi fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett az őt 2.000.000 Ft nem vagyoni kárban marasztaló ítéleti rendelkezés (Pp. 228. § (4) bekezdés), a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet ezt meghaladó részeit bírálta felül.

A felperes fellebbezése a következők szerint részben alapos, az alperes csatlakozó fellebbezése nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a tényállást helyesen állapította meg. Alperesi elismerés folytán a peres felek között nem volt vitás, hogy az alperest a Be. 580. § (1) bekezdés II. a) pontja alapján kártalanítási kötelezettség terheli az előzetes letartóztatással felperes által elszenvedett sérelmek miatt.

Az érvényesített egyes kárelemeket illetően a másodfokú bíróság álláspontja a következő. A vagyoni kár körében a csomag és látogatási költség, a tartásdíj és az elmaradt szociális járadék tárgyában az elsőfokú bíróság döntése helytálló volt, amit a másodfokú bíróság a következőkkel egészít ki. A csomagban csak olyan tárgyak lehetnek, amelyek a mindennapi életben a fogvatartás nélkül is használatosak, szükségesek, beszerzésük, a fogvatartott részére történő biztosításuk többletköltséget nem jelent. A látogatások, az elküldött, átadott csomagok elsődleges bizonyítása az, hogy a büntetés-végrehajtási szerv ezeket nyilvántartja, így abból megállapítható, mikor és ki látogatta a felperest, mikor kapott, vett át csomagot. Ennek hiányában a látogatás és a csomagküldés ténye hitelt érdemlő bizonyítása sem történt meg, mindamellett, hogy a költségek a terhelt oldalán, a Pp. 355. § (4) bekezdése szerinti kárfogalomba sem illeszthetők be. A perben ismert adatok szerint a felperes gyermeke a felperes édesanyja gondozásában áll, a tartásdíjjal a felperes neki tartozik. A tartásdíjfizetési kötelezettség a felperest attól függetlenül terhelte és terheli, hogy szabadságkorlátozása megtörtént-e vagy sem. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a szociális járadék folyósításának sem a jogcíme, sem a tartama nem volt bizonyított. A csatolt okiratból az azonban kiderült, hogy az előzetes letartóztatást megelőző hónapban már a felperesnek nem utaltak ellátást, ezért a megszűnés nem látszik okozati összefüggésben állónak a kényszerintézkedés elrendelésével. A felperest terhelte volna annak bizonyítása, hogy a fogvatartás hiányában 2006. júniusától

folyamatosan megillette volna az ellátás, de a bizonyíthatatlanság terhét viselnie kell. A védői díjjal kapcsolatosan a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú ítélet indokolása lényegében magáévá tette a másodfokú bíróság által folytatott gyakorlat során kialakított érveket. A másodfokú bíróság a Legfelsőbb Bíróság által irányított gyakorlatra tekintettel a következőkre mutat rá. Az Alkotmány 47. § (2) bekezdése értelmében a Legfelsőbb Bíróság biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, jogegységi határozatai a bíróságokra kötelezőek. A bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (Bsz.) 27. § (1) bekezdése is akként rendelkezik, hogy a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása a Legfelsőbb Bíróság feladata. E § (2) bekezdése szerint a Legfelsőbb Bíróság az (1) bekezdésben meghatározott feladatának ellátása körében jogegységi határozatokat hoz, és elvi bírósági határozatokat tesz közzé. Ahogy azt a BH 2008. 292. döntése megfogalmazta, a jogegység biztosítása érdekében a Legfelsőbb Bíróság Határozatainak Hivatalos Gyűjteményében közzétett elvi tartalmú határozatok követése az alsóbb fokú bíróságok részéről nem kötelező. Az eltérés ugyanakkor a jogegység sérelmét jelenti, s a felülvizsgálati eljárásban az eltérő döntést tartalmazó határozat megváltoztatásához vezet. Az elvi határozattól eltérés a jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indokolhatja [1997. évi LXVI. törvény 27-28. §-ok, 1998. évi XIX. törvény 427. §, 12/2001. (V. 14.) AB határozat]. A Bsz. szerint a közzétett elvi bírósági határozat - mint (a jogegységi határozat mellett) a bírósági jogalkalmazás egységét biztosító alkotmányos eszköz [12/2001. (V. 14.) AB határozat és 40/2007. (VI. 20.) AB határozat] - követésének kötelezettségéről nem szól. Nem tartalmaz olyan rendelkezést, mint amelyet az Alkotmány tartalmaz a jogegységi határozatról. Az elvi határozatokkal egyet nem értés és az attól eltérő döntés ugyan nem tiltott, ám az attól eltérő álláspontra alapított döntés kétségtelenül a jogegység megsértését jelenti. Az eltérés azonban egyszersmind azzal a következménnyel is jár, hogy a felülvizsgálati eljárásban a döntésnek az elvi határozat szerinti megváltoztatása valószínű. A Legfelsőbb Bíróság EBH 2010. 2140. szám alatt közzétett határozata szerint az előzetes letartóztatás miatt keletkezett károk megtérítése iránt az állammal szemben indított kártalanítási perben csak az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben álló károk követelhetők. A vádlottat a büntetőeljárásban képviselő meghatalmazott védő díjának megtérítésére a polgári perben eljáró bíróságnak nincs hatásköre. E gyakorlatot a Legfelsőbb Bíróság következetesen folytatja, és érvényre juttatja, melyre tekintettel a másodfokú bíróság sem látott lehetőséget a védői díjnak az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben felmerülő részének a kártalanítás keretében történő megállapítására.

A nem vagyoni kár összecszerűségét illetően azonban a másodfokú bíróság nem osztotta az elsőfokú bíróság okfejtését. A BH 1998. évi 82. eseti döntés szerint köztudomású tény [Pp. 163. § (3) bek.], hogy a személyi szabadság hosszabb időtartamú, jelentős korlátozása, a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban egyaránt megterhelőek és általában is károsak. Az ennek során elszenvedett „sérülések” a szabadulást követő életvitelben, munkahelyi elhelyezkedésben és a munkavégzésben is hátrányt jelenthetnek. A nem vagyoni kárpótlásnak éppen az a rendeltetése, hogy enyhítse e hátrányokat, és segítse a

belőlük eredő nehézségek leküzdését. A felperes elszenvedte a köztudomású jellegű sérelmeket, de esetében egyéb körülményeket is értékelni kellett. Külföldi állampolgárként, büntetlen előéletűként hosszú szabadságkorlátozást állt ki. Egészségügyi panaszai, melyeket a szakértői vélemény alátámasztott, megnehezítették a fogvatartás elviselését. A bizonyítás adatai igazolták, hogy a felperes életvitelében, személyiségében a fogvatartás súlyos és negatív változásokat eredményezett (pl. alkoholproblémák és dohányzás). Mindezek - figyelemmel az igény érvényesíthetőségének idejére érvényes ár- és életviszonyokra - magasabb összegű nem vagyoni kár meghatározását indokolják. A nem vagyoni kár összegét a másodfokú bíróság 4.000.000 Ft-ra felemelte.

Az alperes csatlakozó fellebbezésében sérelmezett jogszabályi hivatkozás azon alapult, hogy a felperes keresetében, de a fellebbezésében is jogellenesnek minősítette a fogvatartását. Az alperes helytállási kötelezettsége azonban csak a jogszerűen elrendelt, ámde utóbb alytalannak bizonyuló személyi szabadságkorlátozás miatt áll fenn. Az elsőfokú bíróság által felhívott jogszabályok annak elhatárolását célozták, hogy a jogellenes fogvatartás megítélése más jogszabályi környezetben történhet, és ehhez a másodfokú bíróság még annyit fűz, hogy az ilyen igény a jogellenes magatartást megvalósító szervezettel szemben érvényesíthető.

A megváltozott pernyerési arányokra tekintettel a másodfokú bíróság a perköltségre vonatkozó rendelkezést is módosította. A nagyobb arányban pernyertes felperest mentesítette az alperesnek fizetendő perköltség alól, és az alperest kötelezte a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a felperesnek perköltség megfizetésére. A felperes kötelezését az elsőfokú eljárási illeték megfizetésére az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 62. § (2) bekezdésére utalva mellőzte.

A másodfokú bíróság a határozatát a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint hozta meg.

A másodfokú eljárásban a Pp. 239. §-a folytán alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdésén alapult az alperesnek a felperes képviseletével felmerült ügyvédi munkadíjban történt marasztalása (Pp. 75. § (2) bekezdés), és a le nem rótt illetékekről szóló rendelkezésre ez esetben is az Itv. 62. § (2) bekezdése, továbbá a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a irányadó.

, 2011. május 12.

Dr. Tölgy-Molnár László sk.
a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna sk.
előadó bíró

Dr. Hóbl Katalin sk.
bíró

A kiadmány hitelélül: